

Hemlig teleavlyssning, m.m.

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2001/02:52 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2000 till handlingarna.

Stockholm den 12 februari 2002

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Reinfeldt

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Reinfeldt (m), Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ingemar Vänerlov (kd), Ann-Marie Fagerström (s), Maud Ekendahl (m), Helena Zakariasén (s), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind (kd), Anita Sidén (m), Jeppe Johnsson (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c) och Johan Pehrson (fp).

Utskottets överväganden

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2000.

Av skrivelsen framgår att hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning till största delen har använts vid fall om misstanke om grovt narkotikabrott och varusmuggling av narkotika (grovt brott) samt även, i viss omfattning, vid misstanke om annan grov brottslighet, t.ex. mord. I skrivelsen har regeringen i tabellform redovisat antalet meddelade tillstånd till hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning, den genomsnittliga avlyssnings- respektive övervakningstiden (det sistnämnda dock ej för hemlig kameraövervakning) samt antalet fall (i procent) där åtgärden haft betydelse för förundersökningen under åren 1991 t.o.m. 2000 rörande hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning samt under åren 1997 t.o.m. 2000 avseende hemlig kameraövervakning. Nedan redovisas kortfattat tillämpningen av tvångsmedlen i de tre lagarna.

Domstol har meddelat tillstånd till hemlig teleavlyssning i 312 fall, varav 242 avsåg narkotikarelaterad brottslighet och 70 rörde annan brottslighet. Motsvarande antal för åren 1999 och 1998 var 216 och 65 respektive 252 och 60 beviljade tillstånd. Under år 2000 har det förekommit 7 fall där en ansökan om hemlig teleavlyssning har lämnats utan bifall av domstol. Den genomsnittliga avlyssningstiden var 39 dagar, medan motsvarande tider för åren 1999 och 1998 var 36 respektive 37 dagar. Avlyssningstiderna varierade kraftigt. Under år 2000 förekom fall där avlyssningen bara pågick 1 dag, medan den längsta tiden var 8 månader och 24 dagar. I enstaka fall kunde avlyssning inte genomföras på grund av tekniska problem. Avlyssningen har haft betydelse för förundersökningen i drygt 46 % av fallen, motsvarande siffror för åren 1999 och 1998 var 52 respektive 45 %. Den hemliga teleavlyssningen har inte gett något resultat i 34 % av fallen och i knappt 20 % av fallen har avlyssningen avbrutits med kvarstående misstanke.

Tillstånd till hemlig teleövervakning lämnades år 2000 i 358 fall, varav 251 avsåg narkotikarelaterad brottslighet och 107 annan brottslighet. Motsvarande antal för åren 1999 och 1998 var 219 och 78 respektive 258 och 75 beviljade tillstånd. Av de 107 tillstånd som beviljades under år 2000 rörande annan brottslighet än narkotikarelaterad sådan, har 6 tillstånd meddelats efter framställning från Ekobrottsmyndigheten. Under år 2000 har domstol i 6 fall lämnat en ansökan om tillstånd till hemlig teleövervakning utan bifall. I samtliga dessa fall har domstol i samma ärende lämnat en ansökan om tillstånd till hemlig teleavlyssning utan bifall. Den genomsnittliga övervakningstiden var 38 dagar, medan motsvarande tider för åren 1999 och 1998 var 36 respektive 39 dagar. Liksom vid hemlig teleavlyssning varierade övervakningstiderna

kraftigt. Under år 2000 förekom fall där teleövervakningen bara pågick 1 dag, medan den längsta tiden var 8 månader och 24 dagar. Övervakningen har haft betydelse för förundersökningen i drygt 44 % av fallen. Motsvarande andel för åren 1999 och 1998 var 48 %. Den hemliga teleövervakningen har inte gett något resultat i drygt 35 % av fallen och den har avbrutits med kvarstående misstanke i drygt 20 % av fallen.

Tillstånd till hemlig kameraövervakning lämnades i 43 fall, varav 33 avsåg narkotikarelaterad brottslighet och 10 annan brottslighet. Motsvarande antal för åren 1999 och 1998 var 27 och 3 respektive 38 och 7 beviljade tillstånd. Den genomsnittliga tiden för hemlig kameraövervakning var drygt 27 dagar, medan motsvarande tider för åren 1999 och 1998 var 38 respektive 32 dagar. Tiden varierade i de enskilda fallen från 1 dag till 2 månader och 27 dagar. Den hemliga kameraövervakningen har haft betydelse för förundersökningen i drygt 44 % av fallen. Motsvarande siffror för åren 1999 och 1998 var 50 respektive 51 %. I drygt 18 % av fallen har övervakningen inte gett något resultat och i drygt 37 % av fallen har åtgärden avbrutits med kvarstående brottsmisstanke.

I avsnitt 4 Slutsatser i skrivelsen (s. 11–13) anför regeringen bl.a. följande. Av redovisningen framgår att tvångsmedlen, i likhet med tidigare år, främst har använts i förundersökningar där det funnits misstankar om organiserad eller annars omfattande handel med narkotika och där andra spaningsmetoder har prövats utan resultat eller redan från början visat sig vara otillräckliga. Huvudsyftet har fortfarande varit att avslöja den mera omfattande narkotika-smugglingen till Sverige och försäljningen av narkotika inom landet.

Vid all tvångsmedelsanvändning måste en avvägning ske mellan vilken nytta denna kan föra med sig och vilken grad av intrång i den enskildes personliga integritet som kan accepteras. Ett regeringsbeslut om tillsättandet av en parlamentarisk utredning med uppgift att kartlägga, analysera och utvärdera sådan lagstiftning som berör den enskildes integritet är att vänta inom kort. Inom Justitiedepartementet bereds även ett förslag om s.k. offentliga ombud.

Avslutningsvis konstaterar regeringen att samtliga ovan nämnda tvångsmedel har visat sig vara värdefulla hjälpmedel i kampen mot den grova, många gånger organiserade, brottsligheten. Samtidigt är det mycket viktigt att noga följa utvecklingen när det gäller såväl hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning som hemlig kameraövervakning. Den årliga redovisningen från Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen ger en värdefull inblick i hur reglerna tillämpas och i de förändringar som skett i förhållande till tidigare år. Redovisningen bygger emellertid delvis på uppgifter som är svåra att bedöma. Regeringen avser att genom en dialog med myndigheterna undersöka om redovisningen kan förbättras i syfte att stärka förutsättningarna för den parlamentariska granskningen. Regeringen avser att återkomma till denna fråga i lämpligt sammanhang.

Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottet delar regeringens uppfattning att de angivna tvångsmedlen har visat sig vara värdefulla hjälpmedel i kampen mot den grova, många gånger organiserade, brottsligheten och anser att lagstiftningen även fortsättningsvis behövs i den kampen. Utskottet ser med tillfredsställelse på att regeringen nu avser att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppgift att kartlägga, analysera och utvärdera sådan lagstiftning som berör den enskildes integritet. Regeringen aviserade en sådan utredning redan år 1999, och utskottet konstaterade då att det inte syntes föreligga någon egentlig oenighet när det gäller vikten av att integritetsfrågor uppmärksammas i lagstiftningsarbetet (bet. 1998/99:JuU21 s. 6–7). Utskottet föreslår att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.